

A Déri Múzeum könyvtárának története

A Déri Múzeum és könyvtárának létrejötte a 20. század elejére nyúlik vissza. A könyvtár története szorosan kapcsolódik a múzeum történetéhez, sajátos jellege abból adódik, hogy a múzeum épületében évtizedekig két könyvtár működött párhuzamosan, különböző gyűjtőkörrel, de többnyire egy igazgató irányítása alatt. 1905-től napjainkig a múzeum szakkönyvtára (korábban Könyv- és Oklevéltár) míg 1917-1952 között a város Közművelődési Könyvtára.

A múzeumalapító Löfkovits Arthur ékszerész nagybecsű ajándéka tette lehetővé, hogy 1905-ben Könyv- és Kézirattár (később Könyv- és Oklevéltár) néven önálló részleg jöhessen létre a múzeumban. A törzsállomány 700 darabból állt.

A városban az 1910-es években előtérbe kerülő közművelődési könyvtárügy, és a múzeumi igények párhuzamosan futottak egymás mellett, s az így kialakult kapcsolat több mint harminc évig tartott a város két legjelentősebb kulturális objektuma, a Közművelődési Könyvtár és a Városi Múzeum, majd később Déri Múzeum között. A Közművelődési Könyvtár eredményes működéséért is felelősséget éreztek a múzeum munkatársai, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy a múzeumi jelentésekben foglalkoztak a nyilvános könyvtár helyzetével is. Ecsedi István igazgatása alatt jelent meg a Közművelődési Könyvtár első nyomtatott katalógusa (1925).

Újabb mérföldkövet jelentett a múzeum és könyvtárai életében az új épületbe való költözés (1930). Déri Frigyes bécsi selyemgyáros nagylelkű adományozása révén jöhetett létre, és épült fel mostani helyén az új múzeumi épület, a Déri Múzeum.

A Könyv- és Oklevéltár egy külön kutatói szobába került, mely a nagyközönség számára továbbra is zárva maradt. Állománya ajándékozások útján, és a korábban már szorgalmazott cserekapcsolat révén gyarapodott. Cserealapul a múzeum éves jelentései (1932-ig), majd a Déri Múzeum Évkönyvei (1933-tól) szolgáltak, melyek 1926-tól német nyelvű kivonattal jelentek meg. 1931-ben megindult a Régészeti, valamint a Néprajzi Osztály Ismeretterjesztő Közleményei című sorozat, mely szintén cserealap volt a magyar és a külföldi múzeumok, tudományos intézetek, egyetemek felé.

A Közművelődési Könyvtár az új épületben, a múzeumi épület nyugati szárnyának földszintjén kapott helyet, olvasóteremmel, raktárral és négy dolgozószobával. A

könyvtár nyilvános volt. A II. világháború alatt komoly károk keletkeztek az épületben, de a Közművelődési Könyvtár 1944. december 15-én ismét megnyitotta kapuit a nagyközönség előtt Balogh István múzeumi segédőr vezetésével, s a cédulakatalógus és a leltárkönyvek is épségben előkerültek. Az államosítás után (1952) a Közművelődési Könyvtár elköltözött a múzeum épületéből, s átadta helyét a mostani szakkönyvtár alapját képező Könyv- és Oklevéltár könyv- és periodika állományának, valamint a Közművelődési Könyvtár által itt hagyott, a muzeológia szakterületeit átfogó szakkönyveknek, időszaki kiadványoknak. 1953-tól van a könyvtárnak önálló leltárkönyve.

Az Erekykönyvtár, melyet 1938-ban alapított Sőregi János, a Városi Nyomda által küldött kötelespéldányokból, a debreceni és környékbeli írók, tudósok műveiből alakult. Alapító tagjainak névsorát a Déri Múzeum 1937-es évkönyvében lehet olvasni. Így maradhattak ránk egyes szerzők megjelent dolgozatainak féltve őrzött, dedikált példányai.

Jelentős hagyatékként kezeljük a volt múzeumigazgatók és munkatársak (Zoltai Lajos, Ecsedi István és Sőregi János) műveinek egyes példányait.

Kiemelkedő ajándékozás volt még a Molnár Gyula-féle hagyaték, mely kézikönyveket, lexikonokat tartalmazott, valamint Soó Rezső, a debreceni Botanikus kert megalapítójának komoly művészettörténeti könyveket tartalmazó hagyatéka. Holló László debreceni festőművész szépirodalmi és művészeti könyveket adományozott a könyvtárnak, Szomolányi Elemér iparművészeti könyvekkel, aukciós katalógusokkal gazdagította állományát.

A könyvtárban őrzünk 18-19. századi egyházi énekeskönyveket, imakönyveket, bibliákat, történeti és természettudományi műveket, valamint a nevezetes debreceni kötéseket reprezentáló műveket, gyöngyhímzéses borítóval készült könyveket.

A könyvtár jelenlegi állománya közel 45000 kötet könyv és periodika. A könyvtár gyűjtőköre az általános muzeológia, régészet, néprajz, művészettörténet, iparművészet, történelem, természettudomány, numizmatika, fotótörténet és a debreceni, illetve a megyei helytörténeti vonatkozású irodalom.

Állománya nagymértékben csere, kisebb mértékben ajándékozás és vásárlás útján gyarapszik.

A könyvtár jelenleg korlátozottan nyilvános szakkönyvtár, kutatók, középiskolás, egyetemista diákok és a Déri Múzeum munkatársai használják. Olvasóterme nyolc férőhelyes, ahol a kézikönyvtár és a hazai múzeumi évkönyvek találhatóak, valamint friss folyóiratainkról (42 féle) lehet tájékozódni.

Betűrendes szerzői és címkatalógus, valamint szakkatalógus segít a keresésben. A Depo Library 3.04 könyvtári adatbázisba folyamatosan töltődnek fel a könyvek adatai, de online még nem érhető el.

Könyvtárközi kölcsönzéssel igyekszünk bekapcsolódni az országos szakirodalmi ellátásba. Cserekapcsolatban állunk 198 hazai és 259 külföldi múzeummal, könyvtárral, levéltárral, egyetemmel és tudományos intézettel.

Szolgáltatásaink: helyben olvasás, szakirodalmi tájékoztatás (személyesen, e-mailben, telefonon), másolatszolgáltatás, könyvtárközi kölcsönzés, irodalomkutatás, bibliográfia készítés, saját kiadványaink árusítása.

Birkásné Vincze Rita

A könyvtár története bővebben olvasható:

1./ Birkásné Vincze Rita: Múzeum – könyvtár – közművelődés. In: Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 2002-2003. 353-389.

2./ Birkásné Vincze Rita: Bemutatjuk debreceni Déri Múzeum Könyvtárát. In: Múzeumi Hírlevél XXIII. 2002/4. 132-135.

Küldetésnyilatkozat

A Déri Múzeum könyvtára

A Déri Múzeum könyvtára korlátozottan nyilvános szakkönyvtár.

Kiemelt feladatának tekinti a múzeumi tudományterületeken dolgozók, kutatók szakirodalmi ellátását, a tudományos kutatómunka és a szakemberek tudományos előmenetelének támogatását.

Ennek érdekében a múzeumi terület speciális irodalmát a lehetőségekhez képest beszerzi és használatba adja.

A hagyományos könyvtári ellátás mellett figyelemmel kíséri a korszerű elektronikus eszközök által elérhető információforrásokat és lehetőségeket.

Ápolja az országhatáron belüli és a határon túli társintézetekkel régóta fennálló szakmai kapcsolatait.

A mai kor szellemének megfelelően célunk gyors, pontos és színvonalas szolgáltatások nyújtása.